

แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบการท่องเที่ยว ชุมชนบางกะมา อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

The Guidelines for Developing Tourism Components of

Bangkama Community, Ban Kha District, Ratchaburi Province.

สุภาพร อรรถพิณ^{1*}, เกียรติศักดิ์ อามางมงคล², ชัยศักดิ์ คล้ายแดง³, นานา ศรีธรรมศักดิ์⁴,

ภัทรวดี รังสิมานพ⁵, และ อัจฉรา สาลี⁶

Supaphorn Akkapiñ^{1*}, Kriengsak Apamongkol², Chaisak Klaidaeng³, Nana Srithammasak⁴,

Phattarawadee Rungsimanop⁵, and Archara Salee⁶

^{1*, 4, 5, 6} วิทยาลัยนานาชาติ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีกรุงเทพ, กรุงเทพมหานคร, ประเทศไทย

^{1*, 4, 5, 6} International College, Rajamangala University of Technology Krungthep, Bangkok, Thailand

^{2, 3} คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ, กรุงเทพมหานคร, ประเทศไทย

^{2, 3} Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Krungthep, Bangkok, Thailand

Received: September 15, 2025 Revised: February 2, 2026 Accepted: February 12, 2026

บทคัดย่อ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยยังคงมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่องด้วยศักยภาพของทำเลที่ตั้ง ความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยว รวมถึงมีศักยภาพและโอกาสทางการท่องเที่ยวมากมาย หนึ่งในความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยวคือการท่องเที่ยวชุมชนต่าง ๆ เป็นการศึกษาและเรียนรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นเจ้าของและจัดการเอง โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญา สร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยว เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ให้เกิดการกระจายรายได้ รักษาเอกลักษณ์ท้องถิ่น และพัฒนาอย่างยั่งยืนที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ปู่ ย่า ตา ยาย ซึ่งจะมีความแตกต่างกันไปตามความเชื่อ ความศรัทธาของแต่ละชุมชน ชุมชนบางกะมา ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี เป็นชุมชนในหุบเขามรดกโลกที่มีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวที่โดดเด่น มีอัตลักษณ์เป็นของตนเอง สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันระหว่างคนและธรรมชาติได้อย่างลงตัว การประกาศเป็นพื้นที่มรดกโลกทำให้การพัฒนาทางสำหรับการสัญจรเข้า-ออกนั้น ไม่มีหน่วยงานไหนเข้ามาพัฒนาได้ จากความยากลำบากของถนนหนทางเข้าหมู่บ้าน ได้สร้างโอกาสในการท่องเที่ยวให้กับชุมชน สำหรับนักท่องเที่ยวที่ขอการผจญภัย หรือการท่องเที่ยวในรูปแบบธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญา ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นที่จะศึกษาองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน รวมถึงการเสนอแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบางกะมา อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี ให้ชุมชนสามารถนำแนวทางการพัฒนาไปประยุกต์ใช้สร้างโอกาสทางการท่องเที่ยวให้กับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การวิจัยเชิงปริมาณแบบสำรวจครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาองค์ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบางกะมา อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี 2) เสนอแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบางกะมา อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถาม โดยเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนจำนวน 280 คน ตามสูตรการคำนวณของ Krejcie and Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ด้วยการสุ่มอย่างง่าย และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยชี้ว่า “สิ่งดึงดูดใจ” และ “กิจกรรมท่องเที่ยว” อยู่ในระดับมาก (เฉลี่ย 4.15 และ 4.12 ตามลำดับ) ขณะที่ “การบริการที่พัก/ร้านอาหาร” และ “การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว” อยู่ในระดับปานกลาง (เฉลี่ย 2.84 และ

*Corresponding author. Tel.: 081 685 9882

Email address: supapom.a@mail.rmutk.ac.th

2.73 ตามลำดับ) ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการเสริมการท่องเที่ยวอยู่ในระดับน้อย (เฉลี่ย 2.31 และ 2.25 ตามลำดับ) กิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น การทำบุญตักบาตร เดินป่าศึกษาธรรมชาติ ชมนกเงือก และการขี่ ATV ได้รับการกล่าวถึงอย่างโดดเด่น ข้อมูลดังกล่าวสะท้อน “จุดแข็งด้านประสบการณ์” ควบคู่กับ “ช่องว่างด้านโครงสร้างพื้นฐานและบริการเสริม” ของจุดหมายปลายทางซึ่งนำไปสู่แนวทางการพัฒนา เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวชุมชนบางกะม่าต่อไป

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวชุมชน องค์ประกอบการท่องเที่ยว (6A) ชุมชนบางกะม่า จังหวัดราชบุรี

Abstract

The Thai tourism industry continues to grow with the potential of its location, the diversity of its tourism resources, and the many potential opportunities for tourism. One of the diversities of tourism resources is communities based-tourism that is the study and learning about communities that is owned and managed by the community itself, utilizing natural resources and the environment, culture, way of life, and local wisdom to create experiences for tourists. This aims to strengthen communities, distribute income, preserve local identity, and promote sustainable development passed down from ancestors, varying according to the beliefs and faith of each community. Bangkama Community, Ban Bueng Subdistrict, Ban Kha District, Ratchaburi Province, is a community in a World Heritage valley with outstanding tourism resources. It has its own identity and can live in harmony with people and nature. The declaration of the area as a World Heritage Site means that no sectors can develop the road for traffic in and out. The difficulty of accessing the village has created tourism opportunities for the community, especially for adventurous tourists or those who enjoy exploring the way of life, local wisdom and environment. Therefore, the researcher focuses on studying the components of tourism in the community, including proposing guidelines for developing the components of tourism in the Bangkama community that communities to apply development approaches to create tourism opportunities for their communities effectively. This quantitative survey aimed to (1) examine the components of cultural tourism in Bangkama Community, Ban Kha District, Ratchaburi Province, and (2) propose development guidelines. The data collection tool used was a questionnaire, collected from 280 visiting tourists. Data was collected using Krejcie and Morgan's formula at a confidence level of 0.05 through simple random sampling. and analyzed with descriptive statistics (frequency, percentage, mean, and standard deviation). Results indicated high levels for Attractions and Activities, whereas Accommodation/Food services and Accessibility were moderate. Amenities and Ancillary services were low. (means = 2.31 and 2.25, respectively). Notable activities included alms-giving, nature trail hiking, hornbill watching, and ATV riding, underscoring strong experiential value alongside infrastructure and service gaps of destinations have led to development guidelines to further enhance tourism in the Bangkama community.

Keywords: Community-based tourism, Destination components (6A), Bangkama Community, Ratchaburi Province

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยยังคงมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่องด้วยศักยภาพของทำเลที่ตั้ง ความหลากหลายของทรัพยากรท่องเที่ยว รวมถึงมีศักยภาพและโอกาสทางการท่องเที่ยวมากมาย ด้านทำเลที่ตั้งเป็นจุดศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ด้านความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวชุมชน ถ้าหากจะกล่าวถึงเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ ความเป็นอยู่ วิถีชีวิตของคนในชุมชน วัฒนธรรมการกิน วัฒนธรรมการแต่งกาย รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน และรวมถึงประเพณีที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ปู่ ย่า ตา ยาย ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามความเชื่อ ความศรัทธาของแต่ละชุมชน ดังนั้น การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเข้าไปมีบทบาทในการสร้างคุณภาพใหม่ของการท่องเที่ยวให้มีความหมายมากกว่าการพักผ่อน ความสนุกสนาน และความบันเทิง แต่ยังสามารถเปิดมิติของการท่องเที่ยวเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเคารพคนในท้องถิ่น เห็นความสัมพันธ์ของคนกับธรรมชาติ การพัฒนาทุก ๆ ภาคของประเทศไทยจะมีการนำการท่องเที่ยวมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นภาคเหนือที่ให้ความสำคัญพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและความยั่งยืน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยกเว้นการท่องเที่ยวเชิงประเพณีวัฒนธรรม อารยธรรมขอม ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ธรรมชาติและกีฬาสุสานนาชาติ ภาคใต้ยกเว้นระดับรายได้จากการท่องเที่ยวให้เติบโตอย่างต่อเนื่องและภาคกลางปรับปรุงมาตรฐานสินค้าและธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว [1] (The Twelfth National Economic and Social Development Plan, (2017-2021). จังหวัดราชบุรีตั้งอยู่ทางภาคตะวันตกของประเทศไทยเป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ได้แก่ การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวสร้างรายได้ให้กับจังหวัด ดังตารางต่อไปนี้ [2] (Summary of the domestic tourism situation by province, 2020-2022.)

รายการ	ปี พ.ศ. 2563	ปี พ.ศ. 2564	ปี พ.ศ. 2565
รายได้จากการท่องเที่ยว	2,504.60 ล้านบาท	1,235.76 ล้านบาท	2,994.31 ล้านบาท
จำนวนนักท่องเที่ยว	1,453,605 คน	747,258 คน	1,630,232 คน

รายได้และจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาจังหวัดราชบุรี

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

จากตารางจะเห็นได้ว่า รายได้และจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีสามารถสร้างความเจริญและพัฒนาเศรษฐกิจให้กับชุมชน โดยทางจังหวัดเน้นการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์สูงสุด หนึ่งในนั้นคือความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ประชากรในจังหวัดราชบุรีมีความหลากหลายทางเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์อันเป็นลักษณะเด่นของจังหวัดที่สืบทอดมาแต่โบราณกาล ทั้งนี้เพราะสภาพภูมิประเทศที่เสริมให้เมืองราชบุรีเป็นอู่อารยธรรม เป็นเมืองที่ผู้คนทั้งจากดินแดนโพ้นทะเลและชาวพื้นเมืองอีกหลายกลุ่มที่อยู่อาศัยบริเวณชายแดนระหว่างไทย และประเทศสหภาพพม่าอพยพเข้ามาตั้งรกรากเมืองราชบุรีจึงประกอบด้วยชนหลายเชื้อชาติ แต่ละเชื้อชาติมีความแตกต่างกันทางวัฒนธรรมและประเพณี ซึ่งมีชุมชนชาติพันธุ์อาศัยอยู่ถึง 8 ชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในจังหวัด สามารถแบ่งตามสายเชื้อชาติได้ดังนี้ คนไทยภาคกลางพื้นถิ่นชาวไทยจีน ชาวไท-ยวน ชาวไทยมอญ ชาวไทยลาวโซ่ง ชาวไทยลาวตี้ ชาวไทยเขมร และชาวไทยกะเหรี่ยง ชาวไทยกะเหรี่ยงในจังหวัดราชบุรีตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณชายแดนใกล้เทือกเขาตะนาวศรี มีผู้สันนิษฐานว่ากะเหรี่ยงกลุ่มราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ น่าจะอพยพโยกย้ายมาจากเมืองทวายในพม่า อพยพมาอยู่ที่บ้านเก่ากะเหรี่ยงและบ้านหนองกะเหรี่ยง (บ้านหนองนกระเรียน) แล้วโยกย้ายต่อมาทางตะวันตกจนถึงลำน้ำภาษี ตั้งบ้านเรือนอยู่ในอำเภอสวนผึ้งและอำเภอบ้านคา ส่วนอีกสายแยกออกไปทางใต้ถึงต้นน้ำเพชรบุรี ชาวไทยกะเหรี่ยงที่อยู่ในอำเภอบ้านคา หมู่บ้านที่ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงตั้งถิ่นฐานคือ บ้านโป่งกระทิงล่างและโป่งกระทิงบน บ้านโป่งกระทิงบนประกอบไปด้วยชุมชน 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนพุลูกไก่ ชุมชนซั้วหัวนอน และชุมชนบางกะม่า [3] (Ratchaburi., 2021) ชุมชนบางกะม่า ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัด

ราชบุรี เป็นอีกหนึ่งชุมชนที่อาศัยในพื้นที่กลุ่มป่าแก่งก่อนจะมีกฎหมายอนุรักษ์และขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก เป็นชุมชนในหุบเขา มรดกโลกที่มีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวที่โดดเด่น มีอัตลักษณ์เป็นของตนเอง สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันระหว่างคนและธรรมชาติได้อย่างลงตัว การประกาศเป็นพื้นที่มรดกโลกทำให้การพัฒนาทางสำหรับการสัญจรเข้า-ออกนั้น ไม่มีหน่วยงานไหนเข้ามาพัฒนาได้ จากความยากลำบากของถนนหนทางเข้าหมู่บ้าน ได้สร้างโอกาสในการท่องเที่ยวให้กับชุมชน สำหรับนักท่องเที่ยวที่ชอบการผจญภัย หรือการท่องเที่ยวในรูปแบบวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยชาวบ้านสร้าง "ลานสเตย์" ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมอยู่ในขณะนี้ เพราะนักท่องเที่ยวอยากได้ความเป็นส่วนตัวมากกว่าที่จะไปนอนในบ้านของชาวบ้าน (โฮมสเตย์) ลานสเตย์จึงเป็นแนวคิดใหม่ในการท่องเที่ยวชุมชน ชุมชนต้องจัดการเรื่องอำนวยความสะดวกบางอย่าง เช่น ไฟส่องสว่าง และห้องน้ำ" เพื่อดึงดูดเข้าสู่ชุมชน [4] (Bangkama., 2024) และองค์ประกอบการท่องเที่ยวด้านอื่น ๆ อีกที่ควรได้รับการพัฒนาเพื่อสนับสนุนการเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนให้ยั่งยืนต่อไป ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นที่จะศึกษาองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน รวมถึงการเสนอแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนบางกะมา อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี ให้ชุมชนสามารถนำแนวทางการพัฒนาไปประยุกต์ใช้สร้างโอกาสทางการท่องเที่ยวให้กับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะเป็นเครื่องมือในการสร้างรายได้ให้กับชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการท่องเที่ยวของชุมชนบางกะมา อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี
2. เสนอแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบการท่องเที่ยวของชุมชนบางกะมา อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบการท่องเที่ยว

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวสำหรับการเลือกเดินทางท่องเที่ยวคือองค์ประกอบการท่องเที่ยวหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ซึ่งองค์ประกอบการท่องเที่ยวได้มีนักวิชาการ [5] (Buhalis, 2000; [6] Choibamroong, 2008; [7] Lertpokanont, & Lertpokanont, 2014). กำหนดองค์ประกอบท่องเที่ยวไว้ 6 ด้าน (6A) ได้แก่

1.1 สิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว (Attraction) หมายถึงทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญควรมีความดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ความน่าสนใจหรือสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยวแต่ละแหล่งท่องเที่ยวจะแตกต่างกันตามลักษณะของทรัพยากร สิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยวสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ สิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ (Natural Attraction) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ความงามตามธรรมชาติของหาดทราย ชายทะเล แนวปะการังที่มีความสวยงาม ความอุดมสมบูรณ์ของพรรณไม้นานาชนิด หินงอกหินย้อยภายในถ้ำ แสงเหนือ ฝนดาวตก และสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น (Built Attraction) สถานที่หรือกิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น สวนสนุก, พิพิธภัณฑ์, สถานที่จัดแสดงนิทรรศการ, หรือกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว การแสดงคอนเสิร์ต ฟุตบอลโลก, ศิลปวัฒนธรรม, ประเพณี, วัด วัง, วิถีชีวิต เป็นต้น

1.2 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) หมายถึง หากแหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกในการเดินทางเข้าถึงก็จะเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ การที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกก็จะมีส่วนช่วยกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยี่ยมเยือนแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น หน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานท้องถิ่นในพื้นที่ที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องดำเนินการจัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น ถนน ที่จอดรถ ท่าเรือ หรือสนามบิน [8] (Wannathanom, 2009) การเข้าถึงข้อมูลพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวตามสื่อต่าง ๆ บ้ายบอกทาง

ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ป้ายที่ติดตั้งเขตทางหลวง และป้ายที่ติดตั้งในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกแก่การเข้าถึงนักท่องเที่ยว

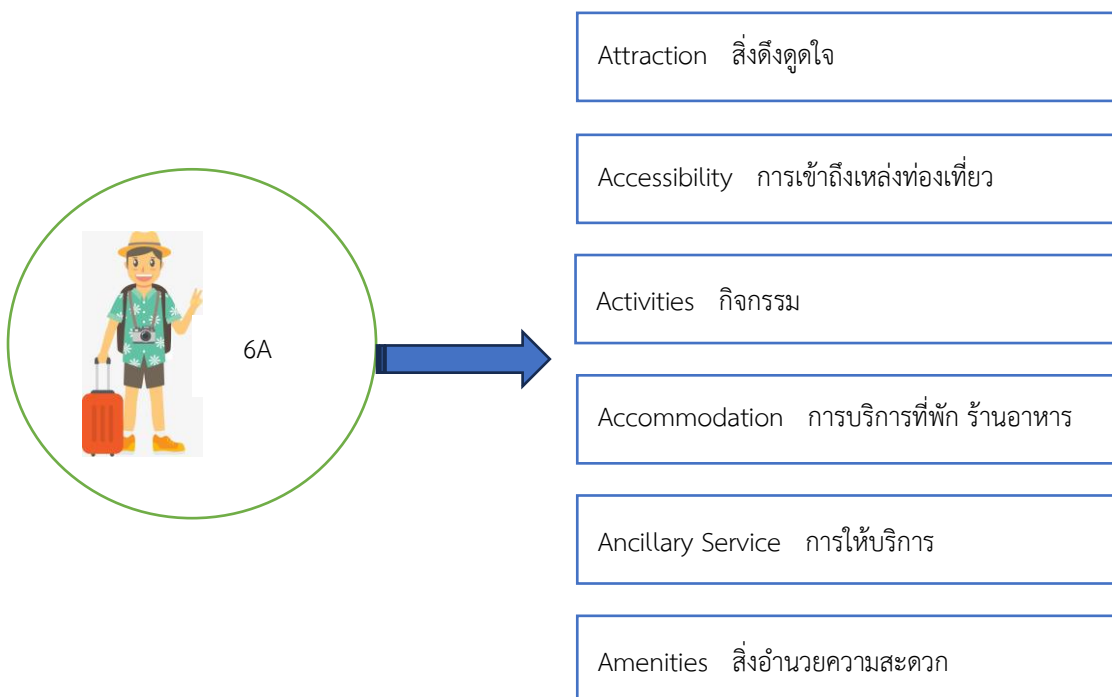
1.3 การบริการที่พัก ร้านอาหาร (Accommodation) การให้บริการที่พักและร้านอาหารที่เพียงพอและเหมาะสม เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สามารถส่งเสริมและดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ห้องพักต้องสะอาด หิ้งน้ำ, เครื่องปรับอากาศ, อินเทอร์เน็ต, โทรทัศน์, อาหาร, บริการซักรีด, สระว่ายน้ำ, ฟิตเนส, สปา, ปลอดภัย มีพื้นที่สาธารณะ (Public Area) ที่น่ารื่นรมย์ มีห้องพักมากเพียงพอแก่การรับรอง ฯลฯ ราคาต้องเหมาะสมกับงบประมาณของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม การมีที่พักที่มีคุณภาพ มาตรฐานและเหมาะสมกับความต้องการของนักท่องเที่ยวจะช่วยเพิ่มประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้น

1.4 สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวหมายถึง ปัจจัยพื้นฐานสำหรับอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว เช่น ระบบการสื่อสารโทรคมนาคม เทคโนโลยีไร้สาย (WIFI) ระบบขนส่งสาธารณะ ระบบไฟฟ้า น้ำประปา ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับนักท่องเที่ยว เพราะสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบาย และใช้เวลาอยู่ที่แหล่งท่องเที่ยวเป็นระยะเวลานานขึ้น เป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของแหล่งท่องเที่ยว

1.5 กิจกรรม (Activities) กิจกรรมภายในแหล่งท่องเที่ยว มีหลากหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับที่ตั้งของแหล่งเที่ยวนั้น ๆ เช่น การเดินป่า เส้นทางการศึกษาธรรมชาติ ดูสัตว์ป่า การปีนเขา การปั่นจักรยาน การพายเรือ การถ่ายรูป การเก็บผลไม้ การทำบุญตักบาตร กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและประเพณี เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้เข้าร่วมทำกิจกรรม มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวอย่างสมบูรณ์แบบ เพิ่มประสบการณ์ที่มีคุณค่าในช่วงเดินทางท่องเที่ยว

1.6 การให้บริการ (Ancillary Service) เป็นบริการเพิ่มเติมที่เจ้าบ้านหรือแหล่งท่องเที่ยวจัดให้แก่แก่นักท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหารของที่ระลึก ร้านค้าปลีก รถ 4X4 การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ เป็นต้น เพื่อทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ

องค์ประกอบการท่องเที่ยวทั้ง 6 ด้านนี้สามารถแสดงดังรูปภาพที่ 1.1

รูปภาพที่ 1 องค์ประกอบการท่องเที่ยว

2. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชน

การท่องเที่ยวชุมชนได้รับการยอมรับว่าเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนและพัฒนาชุมชน ทั้งในด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิตและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรวมทั้งเป็นเครื่องมือในการฟื้นฟูวัฒนธรรมและสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าของบ้านกับผู้มาเยือน [9] (Community Based Tourism Institute, 2013). การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนถ้าชุมชนนั้นมีการวางแผนพัฒนาการจัดการที่ดีแล้วการท่องเที่ยวจะทำให้เกิดอาชีพในชุมชน สร้างรายได้และเป็นโอกาสให้เกิดการประกอบธุรกิจซึ่งจะทำให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังทำให้เกิดการอนุรักษ์ธรรมชาติในชุมชนโบราณคดีประวัติศาสตร์ศิลปะงานหัตถกรรมและวัฒนธรรม ประเพณีช่วยในการพัฒนาคุณภาพของสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นเพราะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมา [10] (World Tourism Organization, n.d.) อีกทั้งการท่องเที่ยวที่บริหารจัดการโดยชุมชนอย่างสร้างสรรค์และมีมาตรฐานจะก่อให้เกิดการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมท้องถิ่นและคุณภาพชีวิตที่ดี โดยมีหลักการดังนี้ [11] (Designated Areas for Sustainable Tourism Administration, 2016) องค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับชุมชนที่ชุมชนเป็นเจ้าของ เป็นสังคมที่เข้าใจกัน และมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาชุมชน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การกำหนดทิศทางการพัฒนา การวางแผน การประเมินผลการดำเนินการ และการรับผลประโยชน์อย่างยุติธรรมเท่าเทียมกัน ทั้งตระหนักถึงต้นทุนการท่องเที่ยวที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ วัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ และการคืนกำไรสู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน (การแบ่งปัน) สำหรับประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว คือการได้รับประสบการณ์เพิ่มขึ้นที่เกิดจากการเรียนรู้แลกเปลี่ยนระหว่างวัฒนธรรมของชุมชน ส่งเสริมความเข้าใจ เคารพความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมให้ยั่งยืนสืบไป

3. การพัฒนาองค์ประกอบการท่องเที่ยว

การที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวขึ้นต้องคำนึงถึงพื้นที่นั้น ๆ อีกทั้งควรคำนึงถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยว 6 ประการ ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว (Attraction) ต้องได้รับการพัฒนาให้คงความเป็นเอกลักษณ์ที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) โครงสร้างพื้นฐานต้องได้รับการปรับปรุงให้พร้อมใช้เกี่ยวกับการคมนาคม มีความสะดวกและปลอดภัย สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) เป็นการพัฒนาสาธารณูปโภคที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ห้องน้ำ ที่นั่งพัก ไฟฟ้า แสงสว่าง น้ำประปา สัญญาณโทรศัพท์ ให้มีความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยวในระหว่างเดินทางท่องเที่ยว การให้บริการเสริมของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Service) เช่น การสื่อสารการตลาด การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้ทราบข้อมูลการท่องเที่ยว การเตรียมตัวเดินทาง ที่พัก (Accommodation) การจัดหาที่พักที่สะอาด ถูกหลักอนามัย ตรงตามมาตรฐานที่พัก สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวว่าจะได้พักผ่อนอย่างเต็มที่ และกิจกรรม (Activities) ที่จะสร้างเสริมความรู้ ประสบการณ์ และเคารพในเอกลักษณ์วัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ [12] (Pelaso, et al. 2012) การพัฒนาองค์ประกอบการท่องเที่ยวเน้นการยกระดับองค์ประกอบการท่องเที่ยว 6A ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล เพื่อเพิ่มศักยภาพของชุมชนอย่างมีความรับผิดชอบ และสร้างประสบการณ์ท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพให้เข้ามาท่องเที่ยวได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

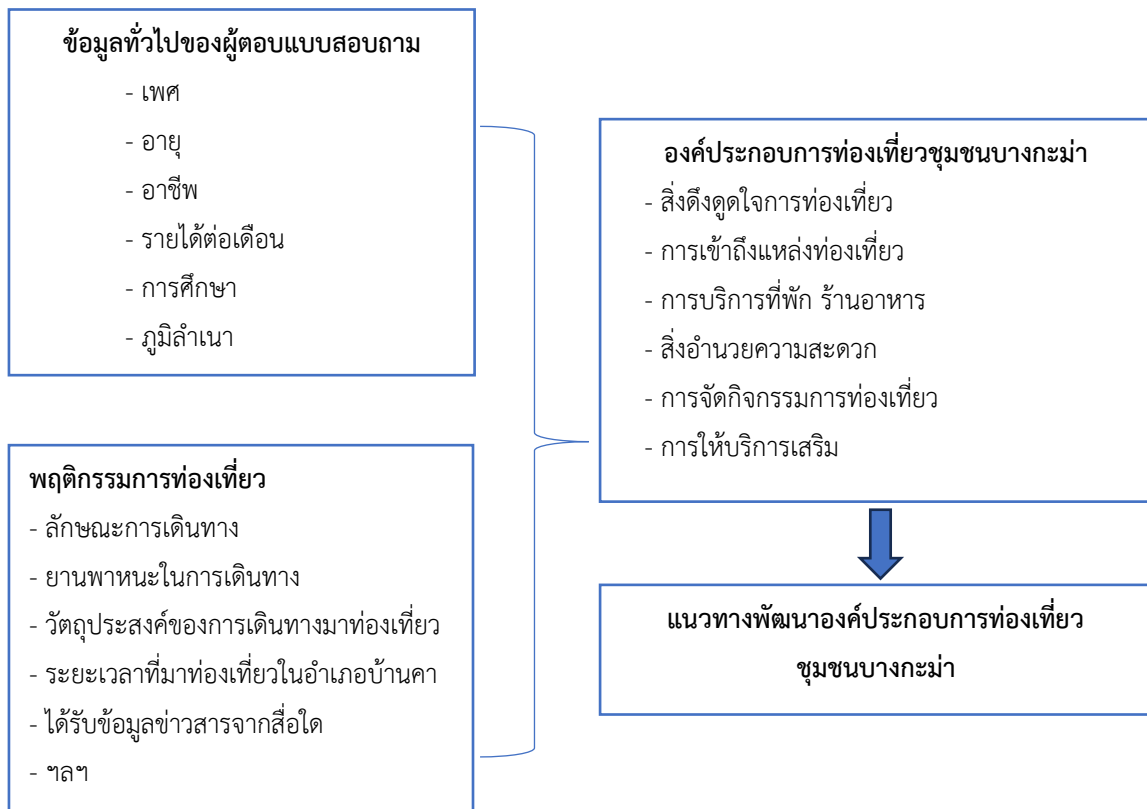
[13] Vinijvorakijkul and Ongklew (2024) เชียงใหม่ ประเทศไทย” พบว่า องค์ประกอบการท่องเที่ยวของชุมชนพวกแต้ม ได้แก่ ศิลปวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต เป็นสิ่งดึงดูดใจ มีเส้นทางคมนาคมขนส่งสะดวกที่สามารถเข้าถึงชุมชนพวกแต้มได้ มีสิ่งอำนวยความสะดวก ที่พัก เพื่อบริการนักท่องเที่ยว มีกิจกรรมการท่องเที่ยว การจัดการด้านความปลอดภัย มีการตลาดการท่องเที่ยว และชุมชนมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยว ส่วนแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนพวกแต้ม พบว่า ชุมชนพวกแต้มควรพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน และพัฒนาด้านการตลาด เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์และความประทับใจจากการท่องเที่ยว ตลอดจนเป็นการสร้างงานและรายได้เสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ส่งผลทำให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

กระตุ้นให้คนในชุมชนมีจิตสำนึกให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ สืบทอดวิถีชีวิต และอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นไว้ให้คงอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป

[14] Kupkitaphun and Bunjongmanee (2020) ได้ทำการวิจัย “แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์” พบว่า องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ คือ ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มาเป็นลำดับแรก รองลงมา ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว ด้านที่พัก ด้านความดึงดูดใจและด้านกิจกรรม ตามลำดับ แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เหมาะสม ดังนี้ 1) แนวทางการพัฒนาด้านมาตรฐานระดับสากล เพื่อยกระดับมาตรฐานสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้มีความเป็นสากลเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวยุโรปที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) แนวทางการพัฒนาด้านอัตลักษณ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวยุโรปที่เดินทางมาท่องเที่ยว

[15] Kanjanaratana and Pookaiyudom (2020) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “องค์ประกอบทางการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความสนใจท่องเที่ยวเชิงไทยหาอดีตของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นขององค์ประกอบทางการท่องเที่ยวโดยรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (Amenities) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibilities) และ ด้านกิจกรรม (Activities) ตามลำดับ

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในรูปแบบการสำรวจ (Survey Research) เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถาม โดยแจกให้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 280 ชุด ซึ่งคำนวณจากสูตรของ Krejcie and Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 โดยมีขอบเขตการวิจัยดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านประชากร คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนบางกะมา ปีละประมาณ 1,000 คน

3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ ศึกษาองค์ประกอบการท่องเที่ยวของชุมชนบางกะมา ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การบริการที่พัก ร้านอาหาร สิ่งอำนวยความสะดวก การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และการให้บริการเสริม

3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ ชุมชนบางกะมา ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

3.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2564 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2565

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนบางกะมา จำนวนประมาณปีละ 1,000 คน (ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านชุมชนบางกะมา ณ วันที่ 31 มกราคม 2565)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนบางกะมา จำนวน 280 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling)

วิธีการสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบเครื่องมือ

สร้างแบบสอบถามตามหลักการสร้างเครื่องมือในการวิจัย แล้วนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ความเหมาะสมและความชัดเจนของสำนวนภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม

การตรวจสอบเครื่องมือ

การตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญให้ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยวิเคราะห์ข้อคำถามและพิจารณาประเมินค่าการให้คะแนนเพื่อตรวจสอบดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย IOC (Item Objective Congruence Index) จากการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 ท่าน พบว่า ค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามมีค่า 0.95 ซึ่งสามารถใช้เก็บแบบสอบถามได้ นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง (Try Out) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาให้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถามชนิดปลายเปิด โดยมีข้อคำถาม 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน การศึกษา และ ภูมิภาค ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ลักษณะการเดินทาง ยานพาหนะในการเดินทาง วัตถุประสงค์ของการเดินทางมาท่องเที่ยว ระยะเวลาที่มาท่องเที่ยวในอำเภอบ้านคา ได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อใด ส่วนที่ 3 องค์ประกอบการท่องเที่ยว ประกอบด้วย สิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การบริการที่พัก ร้านอาหาร สิ่งอำนวยความสะดวก การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว การให้บริการเสริม ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ ซึ่งแบบสอบถามนี้ได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรง และความเชื่อถือได้ของเนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยตนเอง ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปวิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิธีการบรรยาย และใช้สถิติพรรณนา ด้วยค่าร้อยละ

การวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิธีการบรรยายและใช้สถิติพรรณนาด้วยค่าร้อยละ

การวิเคราะห์องค์ประกอบการท่องเที่ยวของชุมชนบางกะมา โดยวิธีการบรรยายและใช้สถิติพรรณนาด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การกำหนดค่าระดับคะแนน ใช้วิธีการให้คะแนนแบ่งเป็น 5 ระดับ มีเกณฑ์ในวิเคราะห์ ดังนี้

ช่วงคะแนน (Mean)

4.21 – 5.00

3.41 – 4.20

2.61 – 3.40

1.81 – 2.60

1.00 – 1.80

ระดับความคิดเห็น

มากที่สุด

มาก

ปานกลาง

น้อย

น้อยที่สุด

ผลการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 4 ส่วนของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พฤติกรรมการท่องเที่ยว องค์ประกอบการท่องเที่ยว และข้อเสนอแนะ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ หญิง	207	73.92
อายุ 31-40 ปี	146	52.14
อาชีพ ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ	213	76.07
การศึกษา ระดับปริญญาตรี	237	84.64
รายได้ต่อเดือน 35,001-45,000 บาท	126	45.00
ภูมิลำเนา กรุงเทพมหานคร	172	61.43

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 31-40 ปี มีอาชีพเป็นข้าราชการ/พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี รายได้ต่อเดือน 35,001-45,000 บาท และมีภูมิลำเนาอยู่กรุงเทพมหานคร

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์พฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม

พฤติกรรมการท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
เดินทางมาเที่ยวชุมชนบางกะม่ากับกลุ่มเพื่อนมากที่สุด	264	94.28
เดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว	247	88.21
วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเพื่อท่องเที่ยว / พักผ่อน	280	100
เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนบางกะม่าครั้งแรก	246	87.85
ระยะเวลาที่มาท่องเที่ยวชุมชนบางกะม่าไป 1 วัน ไป-กลับ	249	89.92
แหล่งข้อมูลของชุมชนบางกะม่าจาก facebook	120	42.86
ค่าใช้จ่ายในการมาท่องเที่ยวประมาณ 1,000 – 1,500 บาท	201	71.78

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เดินทางเพื่อท่องเที่ยวและพักผ่อนโดยเดินทางมาเที่ยวชุมชนบางกะม่าครั้งแรกกับกลุ่มเพื่อนด้วยรถยนต์ส่วนตัวแบบไปเช้า-กลับเย็น รับประทานข้อมูลจาก face book และมีค่าใช้จ่ายในการมาท่องเที่ยวครั้งนี้ประมาณ 1,000 – 1,500 บาท

ส่วนที่ 3 องค์ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบางกะม่า

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์องค์ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบางกะม่า

องค์ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบางกะม่า	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
สิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว มีเอกลักษณ์ ประวัติความเป็นมา การเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยว เกิดการเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี สิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ	4.15	มาก
การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความชัดเจนป้ายบอกทาง ความปลอดภัยในฤดูฝน คุณภาพของถนน	2.73	ปานกลาง
การบริการที่พัก ร้านอาหาร ที่พักแบบโฮมสเตย์ ลานสเตย์ จำนวนร้านอาหาร การจัดเตรียมอาหารเอง	2.84	ปานกลาง
สิ่งอำนวยความสะดวก มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	2.31	น้อย
กิจกรรมการท่องเที่ยว การดูนกเงือก การเดินป่า การทำบุญตักบาตรกับชุมชน การขับรถ ATV	4.12	มาก
บริการเสริมการท่องเที่ยว บริการ wifi	2.25	น้อย

จากตารางที่ 3 การวิเคราะห์องค์ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบางกะมา พบว่า ชุมชนบางกะมามีสิ่งดึงดูดใจ การท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและบริการที่พัก ร้านอาหารอยู่ในระดับปานกลาง สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการเสริมการท่องเที่ยวอยู่ในระดับน้อย

การวิเคราะห์ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ชอบสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของชุมชนมาก กิจกรรมการดูนกเงือกเพิ่มประสบการณ์ที่ดี เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการเสริม เช่น WIFI หรือแหล่งข้อมูลของชุมชน

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวชุมชนบางกะมาเกี่ยวกับองค์ประกอบการท่องเที่ยวทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การบริการที่พักและร้านอาหาร สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยว และบริการเสริมการท่องเที่ยว โดยทั้ง 6 ด้านสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบท่องเที่ยวชุมชนบางกะมาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังนี้

สิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว สำหรับชุมชนบางกะมามีสิ่งดึงดูดใจ 2 ประเภท ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่เป็นป่า และภูเขา และวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของชาวเขา สิ่งดึงดูดใจทั้ง 2 ประเภทนี้สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบชมหรือสัมผัสธรรมชาติควบคู่ไปกับการเรียนรู้ สร้างเสริมประสบการณ์ ซึ่งเป็นการอยู่ร่วมกันระหว่างคนและป่าเป็นการเกื้อกูลกันตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ป่าไม้ กับ คน หรือ ชุมชนในสังคมชนบท มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิดมาตลอด เพราะผู้คนในชุมชนต่างต้องพึ่งพาอาศัยป่าในการดำรงชีพ ทั้งยังมีความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรมที่ผูกโยงชุมชนไว้กับป่า อย่างเช่น ความเชื่อเรื่องผีป่าที่ดูแลป่าต้นน้ำ ทำให้ชุมชนท้องถิ่นซึ่งอยู่กับป่าส่วนใหญ่ตระหนักถึงความสำคัญของความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่า ซึ่งบางความเชื่อในบางพื้นที่ได้ถูกพัฒนากลายเป็นกฎธรรมชาติที่ทำให้คนในชุมชนต้องช่วยกันอนุรักษ์ป่าเอาไว้ เพื่อให้ทั้งคนรุ่นต้นและรุ่นหลังได้ใช้ประโยชน์ต่อไปอย่างยั่งยืน [16] (Suksri, 2011)

การเข้าถึงชุมชน ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชาวเขาจะมีบ้านอยู่ด้านล่างเชิงเขา และจะปลูกพืช ทำนาตามภูเขา การเดินทางขึ้นไปชมวิถีชีวิต ต้องใช้รถของชุมชนคือรถ 4X4 รถยนต์ส่วนบุคคลไม่สามารถขึ้นไปได้ ลักษณะภูมิประเทศเช่นนี้ไม่เหมาะกับการท่องเที่ยวในฤดูฝน ซึ่งมีความลื่น และไม่ปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว และป้ายบอกทางของชุมชนยังไม่ชัดเจน ซึ่งกรมอุทยานแห่งชาติ [17] (Natural Park Guild book, 2020) ได้กล่าวไว้ว่า ป้ายบอกทาง (Directional Sign) จะเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักท่องเที่ยวไปสู่พื้นที่เป้าหมาย บอกทิศทางที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว หรืออธิบายข้อมูลและเรื่องราวที่น่ารู้ น่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยววันนั้น ๆ

การบริการที่พัก ร้านอาหาร ชุมชนบางกะมาเป็นชุมชนที่มีสภาพแวดล้อมเป็นป่า จึงบริการที่พักให้นักท่องเที่ยวเป็นทั้งโฮมสเตย์ และลานสเตย์ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับธรรมชาติและความสะดวกสบายจากผืนป่า สำหรับร้านอาหารมีทั้งสั่งจากร้านของผู้ให้บริการที่พัก หรือจะปรุงเอง [18] (Bulahis, 2000)

สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการเสริมการท่องเที่ยวแม้ว่าชุมชนจะมีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวแต่การให้บริการยังน้อย ซึ่งองค์ประกอบของสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีไว้ให้บริการเพราะเป็นศูนย์รวมหรือจุดนัดพบระหว่างมัคคุเทศก์ท้องถิ่นกับนักท่องเที่ยวก่อนที่จะเริ่มการนำชมชุมชน ดังที่รัชดาพร เลิศโกคานนท์ และวิเชียร เลิศโกคานนท์ [19] (Lertpokanont and Lertpokanont, 2014) ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพชุมชนบ้านเหมืองกุงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่” กล่าวไว้ว่าสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นบริการขั้นพื้นฐานที่จะทำให้ให้นักท่องเที่ยวมีความสะดวกสบายในการมาท่องเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนั้น ๆ หรือบริการ WIFI ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

การที่นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นการสร้างเสริมประสบการณ์ใหม่ (ความทรงจำ) ให้นักท่องเที่ยว และกิจกรรมดังกล่าวสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนนับเป็นการกระจายรายได้ไปสู่ชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัย

ของสุธี เสริฐศรี [20] (Sertsri, 2015) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองโคกนอ อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม” พบว่า กระบวนการจัดการการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสม ได้แก้ไขขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่และส่งเสริมให้ชุมชนคลองโคกนอเป็นศูนย์การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจได้แก่ การดูนกเงือก การเดินป่า การทำบุญตักบาตรกับชุมชน การชมรถ ATV

แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบางกะมา

ผลจากการวิจัยผู้วิจัยนำเสนอแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบางกะมา เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวชุมชนบางกะมาสำหรับนักท่องเที่ยวคุณภาพสูง ดังนี้

สิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว ควรมีการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนและพัฒนาดูแลสิ่งแวดล้อม ฟื้นฟูป่าให้คงอยู่กับชุมชน การให้ความรู้ และการรณรงค์อนุรักษ์เกี่ยวกับชุมชนรักป่า ป่ารักษาชุมชน เพื่อปลูกจิตสำนึกดูแลรักษาผืนป่าและเสริมสร้างภูมิคุ้มกันด้านการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้แก่ป่าชุมชน ซึ่งเป็นต้นทุนการท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ [15] Kanjanaratana and Pookaiyaudom (2020) พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อสิ่งดึงดูดใจอยู่ในระดับมาก และ [13] Vinijvorakijkul and Ongklewb (2024) ได้ทำการวิจัย “องค์ประกอบการท่องเที่ยวและแนวทางการพัฒนา กรณีศึกษาชุมชนพวกแต้มในจังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย” พบว่า องค์ประกอบการท่องเที่ยวของชุมชนพวกแต้มด้านสิ่งดึงดูดใจมีความสำคัญมากเช่นเดียวกัน

การเข้าถึงชุมชน ควรมีการจัดทำป้ายชื่อ/ป้ายบอกทางสถานที่ท่องเที่ยว ป้ายบอกรายละเอียดของทรัพยากรการท่องเที่ยว ป้ายสื่อความหมาย เช่นป้ายบอกประวัติของชุมชน ป้ายแผนผังที่ตั้งของชุมชน (Ground Plan) เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้เพิ่มเติม และมีความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนเป็นอย่างดี ดังที่ [14] Kupkitaphun and Bunjongmanee (2020) ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบการท่องเที่ยวพบว่า การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการเดินทางไปยังจุดหมายปลายทาง

การบริการที่พัก ร้านอาหาร การให้บริการที่พักของชุมชนต้องเป็นไปตามมาตรฐานการบริการโฮมสเตย์หรือลานสเคย์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวรู้สึกปลอดภัย ได้พักผ่อนอย่างเต็มที่ การให้บริการร้านอาหารต้องถูกหลักอนามัย สะอาด มีความปลอดภัยสูงในการรับประทาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้บริการอาหารประจำถิ่น ซึ่งผู้ให้บริการควรเข้ารับการอบรมจากหน่วยงานของรัฐ และได้รับการรับรองจากหน่วยงานของรัฐเช่นเดียวกัน

สิ่งอำนวยความสะดวก การเพิ่มไฟฟ้าส่องสว่างทางเดิน มุมอับ หรือพื้นที่ส่วนกลาง การติดตั้งกล่องวงจรปิด ที่นั่งพักภายในชุมชน ถึงขณะมีจำนวนเพียงพอ ห้องน้ำสะอาด ถูกสุขอนามัย

บริการเสริมการท่องเที่ยว จัดทำการประชาสัมพันธ์ การตลาดสื่อสารออนไลน์ไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็นเป้าหมาย เพื่อให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อชุมชน
2. ควรศึกษาการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนอย่างยั่งยืน
3. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนบางกะมา

เอกสารอ้างอิง

- [1] *The Twelfth National Economic and Social Development Plan. (2017-2021).*
<https://www.nesdc.go.th/the-national-economic-and-social-development-plan/the-twelfth-plan/>
- [2] *Summary of the domestic tourism situation by province. (2020-2022.).*
[https://www.nso.go.th/nsoweb/nso/statistics_and_indicators.](https://www.nso.go.th/nsoweb/nso/statistics_and_indicators)
- [3] Ratchaburi. (2021). *General of Ratchaburi.* <https://www.nfcrbr.or.th/data/ratchaburi.pdf>.
- [4] Bangkama. (2024). Life in a World Heritage forest an adapting for sustainability.
[https://www.gefsgpthailand.org/bang-kama.](https://www.gefsgpthailand.org/bang-kama)
- [5] Buhalis, D. 2000. Marketing the competitive destination of the future. *Tourism Management*, 21(1), 97-116.
- [6] Choibamroong, T. (2008). *International Thai Tourism 2008.* Thailand Tourism Development Research Institute.
- [7] Lertpokanont, R., & Lertpokanont, V. (2014). Potential development of community, Ban Muang Kung, Artistic Cultural Tourism. *Modern Management Frontier Journal*, 12(1), 22–38. [https://so04.tci-thaijo.org/index.php/stou-sms-pr/article/view/21253.](https://so04.tci-thaijo.org/index.php/stou-sms-pr/article/view/21253)
- [8] Wannathanom, C. (2009). *Tourism Industry.* Bangkok, Samlada Ltd., Partnership.
- [9] Community Based Tourism Institute. (2013). *To development of community based tourism standard in ASEAN region towards international credibility.*
[https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/301242.](https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/301242)
- [10] World Tourism Organization. (n.d.). *Community Based Tourism.* [https://pre-webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2022-05/Global%20Summit%20Concept%20Note_200522.pdf?VersionId=jXgbyTnBHKjxY11UMGSdnPhfVY6ua_I0.](https://pre-webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2022-05/Global%20Summit%20Concept%20Note_200522.pdf?VersionId=jXgbyTnBHKjxY11UMGSdnPhfVY6ua_I0)
- [11] Designated Areas for Sustainable Tourism Administration. (2016). Community Based Tourism.
[https://www.dasta.or.th/uploads/files/202307/1690267361_b99a54bd84dab34d83ea.pdf.](https://www.dasta.or.th/uploads/files/202307/1690267361_b99a54bd84dab34d83ea.pdf)
- [12] Pelasol, M. R. J., Tayoba, M. A. T., Mondero, E., Jugado, K., & Lahaylahay, C. (2012). Igcabugao: A potential tourist destination in the southern part of Iloilo, Philippines. *International Peer Reviewed Journal JPAIR Multidisciplinry Research*, 8, 71-78.
- [13] Vinijvorakijkul, N., & Ongklewb, S. (2024). Tourism Elements and Development Approaches: A Case of the Puak Taem Community in Chiang Mai, Thailand. *Chiangmai University Journal of Humanities* 25(2) [https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JHUMANS/article/view/273484.](https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JHUMANS/article/view/273484)
- [14] Kupkitaphun K., and Bunjongmanee, P. (2020). The Guidelines of Health Tourism Development of European Tourist in Prachuap Khiri Khan Province. *Journal of Graduate Valaya Alongkorn Rajabhat University* 14 (1), 1.
- [15] Kanjanaratana, N., and Pookaiyudom, K. (2020). Components of Tourism Affects the Interest in Nostalgic Tourism of Thai Tourists Based in Bangkok. *Journal of Sports Science and Health* 21(2) 283-294.

- [16] Suksri, S. (2011). Community Rights in Forest Management.
<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=918670456956413&set=a.627981579358637&id=100064404023906>.
- [17] Natural Park Guild book. (2020). *Interpretation Sign*. <https://www.dnp.go.th>.
- [18] Buhalis, D. (2000). Marketing the competitive destination of the future. *Tourism Management*, 21(1), 97-116.
- [19] Lertpakanont, B., & Lertpakanont, V. (2014). Potential development of community, Ban Muang Kung, Artistic Cultural Tourism. *Modern Management Frontier Journal*, 12(1), 22–38. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/stou-sms-pr/article/view/21253>.
- [20] Sertsri, S. (2015). *A Study of Sustainable Tourism Management in Klongkone Community Muang District Samutsongkhram Province*. M.A. (Hospitality and Tourism Management), Graduate School, Bangkok University.